

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Quænam sint peccata Prudentiæ opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Ratio afferri solet, quia prudentiæ munus perfectum est dirigere operationem hominis ut sit honesta. Dirigit autem vel procurando bonum ipsius operantis, & est Solitaria, vel procurando bonum familiæ & est Oeconomica, vel procurando bonum reipublicæ quod fieri potest ferendo leges & est Legislatrix, vel procurando ut leges seruentur & est Politica, vel auer- tendo ab ea malum & est Militaris.

Tres partes
potentiales
prudentiæ.

Dico tertio, tres optimè posse numerari partes potentiales prudentiæ, prima est Eubulia quæ iuvat ad consultandum, seu ad media excogitanda, secunda est Sinesis quæ iuvat ad iudicandum secundum leges ordinarias, tertia est Gnome quæ iudicat supra rationes & leges ordinarias, sed secundum mentem tamen legislatoris.

Ratio est, quia partes potentiales hoc loco vocamus eas quæ habent aliquod proprium prudentiæ, sed non se tamen extendunt ad totam eius virtutem, sicut intellectus est potentia ipsius animæ, quia est aliquid proprium animæ, sed ad totam tamen eius virtutem non pertingit. Sed ius consultandi & vis iudicandi sunt huiusmodi, sunt enim aliquid prudentiæ, quia illa consultat, iudicat, exequitur: ergo tres sunt partes potentiales prudentiæ.

SECTIO III.

Quenam sint peccata Prudentiæ opposita
S. Thomas à quæst. 53.

Quædam vitia opponuntur Prudentiæ, quia sunt illi contraria, & sunt defectus quidam prudentiæ, quædam verò sunt opposita prudentiæ quod falsam quandam speciem eius gerant ut rectè notat S. Thomas quæst. 53. ex S. Augustino l. 4. contra Iulianum de utroque genere pauca tantum annoto.

Dico primo, imprudentiæ quæ peccatum est prudentiæ oppositum, quatuor sunt species, præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, negligentia.

Ratio est, quia illa peccata directè opponuntur prudentiæ, quæ directè opponuntur tribus actibus propriis prudentiæ, consilio, iudicio, executioni. Huiusmodi sunt defectus quatuor quos enumerabam, peccat enim contra consultationem prudentiæ propriam qui aggreditur finem, aut iudicat de mediis sine Prævia deliberatione, hæc est quæ vocatur præcipitatio; quæ omittit deliberationem. Peccat contra iudicium prudentiæ qui rem de qua iudicat, & circumstantias eius non maturè inspicit, hæc vocatur inconsideratio, quæ nimirum temerè iudicat. Peccat contra imperium & executionem prudentiæ qui leues ob causas diuellit à rebus rectè deliberatis, & iudicatis, quæ vocatur inconstantia, vel etiam qui omittit actus intellectus necessarios ut res manderetur executioni, ergo quatuor modis per defectum prudentiæ peccatur sunt autem hæc peccata mortalia vel venialia tantum ratione periculi peccandi cui exponitur homo per præcipitationem, inconsiderationem, inconstantiam, & negligentiam. Denique notat rectè S. Thomas quæst. 53. art. 6. ex S. Gregorio l. 3. 1. moralium cap. 31. quod quatuor hæc vitia oriuntur potissimum ex luxuria cuius proprium est totaliter extinguere iudicium, rationis, unde dicit Philosophus 7. Ethicorum c. 6. quod incōtinens iræ audit quidem rationem sed imperfectè, incontinens autem concupiscentiæ totaliter eam nõ audit, quia videlicet ex eodem Philosopho delectatio maximè corrumpit estimationem Prudentiæ, præcipuè venerea, quæ totam animam absorbens trahit illam ad sensibilia à quibus prudentia & quælibet virtus animus abstrahit.

Dico secundo, sex esse vitia quæ falsa quadam specie imitantur prudentiam, & illi opponuntur quasi per excessum: primum est prudentia carnis, deinde astutia, dolus, fraus, sollicitudo temporalium, sollicitudo futurorum ita S. Thomas quæst. 55.

Sex vitia
imitantia pruden-
tiam.

Ratio est, quia prudentia illa est, quæ idonea media excogitat & ordinat ad finem honestum, ergo illa vitia verè imitantur prudentiam, quæ media idonea excogitant, & ordinant ad finem prohibitum & turpem, deliberando, iudicando, exequendo. Sed vitia sex excogitant & ordinant huiusmodi media ad fines prohibitos, primò prudentia carnis, quæ idonea media excogitat & ordinat ad vitam secundum carnem, id est ad opera carnis quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia contentiones, æmulationes, iræ, rixæ &c. prudentia itaque illa carnis damnata toties ab Apostolo, proposito sine illorum operum inuenit media peridonea quibus illa exequatur, & delectationem ex illis hauriat; includit enim affectum ad illa opera quibus mouetur intellectus ad excogitationem mediorum, quibus illa obtineantur, & est propria excogitatio mediorum propterea causata per affectum à quo illa ordinatur ad talem finem delectationis ut videas quàm meritò Apostolus. Dicat prudentiam illam esse inimicam Deo, & oppositam prudentiæ spiritus, quæ scilicet homo rectè deherat, iudicat, & imperat media idonea ad opera spiritus opposita operibus carnis. Sapere secundum carnem mors est. Est enim propria sapientum,

Prudentia
carnis.

Astutia.

huius sæculi. Secundò astutia, imitatur prudentiam & reduci potest sicut alia sequentia, ad prudentiam carnis, cognitio prauorum mediorum occultorum, quæ idonea sunt ad alios fallendos, finis enim hominis astuti est obtinere temporalia, proprius est inuenire media occulta quibus alij fallantur, quod sine dubio pertinet ad prudentiam carnis, & constituit sapientiam huius sæculi. Tertio, dolus & fraus imitantur prudentiam & sunt executio quædam astutia, dolus enim est executio astutiæ, in verbis quibus fallitur proximus ad obtinendum temporale aliquod bonum. Fraus est executio astutiæ in factis ut cum proximo das monetam adulterinam, cum supponis personam pro persona, cum contractum facis contra mentem alterius. Quarto, prudentiæ opponuntur & sunt falsæ imitationes prudentiæ, sollicitudo temporalium, & sollicitudo futurorum. Prima est nimia mentis occupatio in conquirendis aut conseruandis bonis temporalibus orta ex nimio habendi amore, & timore amittendi ubi tria interueniunt amor habendi, timor amittendi, nimia occupatio mentis in illis animo voluendis. Secunda est, nimia mentis occupatio circa futura vitæ necessaria cum anxietate quadam animi, & parua fiducia in Deum. Vtramque sollicitudinem sæpius in Euangelio damnat & prohibet Christus, probatque quàm illa sit stulta sex rationibus Matthæi 6. respicite volatilia cali. alias comparat eam spinis bonum semen suffocantibus Matthæi 13. denique monet Lucæ 21. attendite ut non grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & superueniat in vos repentina illa dies. Consistit autem earum pernicietas & malitia præsertim in eo quodd tempus præcipiant necessarium ad seriam cogitationem salutis, quo nullum in vix est malum perniciosius, imò fons est & origo malorum omnium, spiritualia enim quæ conducunt ad virtutem & salutem sensibus non percipiuntur, neque cognosci possunt nisi crebra & attentata consideratio circa illa versetur, si autem non cognoscantur nec estimari etiam possunt, nec amari, & hinc terræ totius sequitur desolatio, quia non est qui recogitee

Dolus &
fraus

Sollicitudo
temporalium.

corde. Deinde adiunctum habet illa sollicitudo affectum ad temporalia qui stare non potest cum amore supernaturalium, duo enim amores in vno se corde non capiunt. Contra hoc vitium plura dabant Chrysof. *Homilia 2.2. in Mattheum* Augustinus *l. 2. de serm. domini in monte*, & interpretes in citata loca Euangelij.

QVÆSTIO III.

De Virtute Iustitiæ.

DE hac virtute moralium omnium virtutum Principe, neque pauca dicere facile est propter copiam materiæ, neque dici multa debent propter præscriptos breuitatis limites, medium, quoddam erit si neque de singulis omnia dixerò neque tamen vllum è singulis vel hic vel in morali omiserò, quæ octo videntur esse. Primò quidditas iustitiæ ac iniustitiæ, secundò propriæ species & partes iustitiæ, tertio dominium provt est regula & obiectum iustitiæ commutatiuæ, quartò primus actus iustitiæ commutatiuæ qui est restitutio, quintò alter actus eiusdem iustitiæ qui est contractus, sextò tertius actus quæ sunt iudicia, septimò actus iustitiæ distributiue propriæ, octauò virtutes iustitiæ affines præsertim Religio.

SECTIO I.

Quæ sit propria quidditas Iustitiæ ac Iniustitiæ.

Triplex acceptio iustitiæ.

Certum est primò nomine (iustitiæ) significari solere primò id omne quod rectæ rationi commensuratum est, & sic quælibet virtus & collatio virtutum appellari solet iustitiæ, *beati qui esurium & siturum iustitiam*, idest virtutem, & rectitudinem. Secundò, id quod legibus consentaneum est propter publicam vtilitatem, quæ vocatur iustitiæ legalis. Tertio id quod ponit æqualitatem cum eo quod strictè alteri debetur, seu cum iure alterius. Hæc est propria iustitiæ de qua sola loquimur, sed difficile est dicere quid sit ius illud quod adæquat iustitiæ.

Triplex acceptio iuris.

Certum est secundò, nomine (iuris) significari primò, legem & dictamen rationis, iubemus reddi vnicuique quod est ei debitum, sic enim dicitur aliud esse ius naturale, quod natura ipsa immobiliter præscribit, aliud posituum quod aliqua præscribit autoritas increata vel creata, aliud ius gentium quod obseruatur apud omnes gentes, aliud civile quod autoritas Principis constituit, aliud Canonicum, quod instituit autoritas Ecclesiæ. Secundò significari opus alteri strictè debitum, v.g. restitutionem alteri debitam. Tertio, rationem & titulum ob quem strictè aliquid alteri debetur, & hæc est significatio iuris maximè propria, solèturque definiti, legitima potestas ad rem aliquam aut functionem cuius potestatis violatio facit iniuriam, diuiditurque in ius ad rem, quod ipsam rem non habet deinctam, sed personam, in quam etiam dat actionem, & ius in re quod rem ipsam habet obligatam, in quam etiam dat actionem. His præmissis sine quibus intelligi non potest quidditas Iustitiæ, vt illa innotescat plenissimè. Primò videndum est quale sit obiectum iustitiæ tum materiale tum formale: secundò quænam sit propria definitio iustitiæ, & quas condiciones illa exigat: tertio quid sit propriè iniustitiæ, & verum illa volenti & consentienti fieri possit: quartò corollaria duo de iustitiæ Dei ad homines, & hominis ad Deum.

S. I.

Proprium obiectum Iustitiæ tum materiale, tum formale.

Obiectum materiale circa quod versatur Iustitiæ potest esse vel res aliqua externa, alteri debita vt pecunia, vel actio aliqua iusta quæ nimirum alteri tribuitur quod suum est: obiectum autem formale, seu ratio illa secundum quam actio illa externa respicitur à iustitiæ dicitur ab aliquibus esse Ius, ab aliis æqualitas, ab aliis medium rei, ab aliis actionem iustam vt iustam, nominibus autem diuersis illi omnes rem eandem significant. Sed tota tamen difficultas est dicere quid sit illa actio iusta vt iusta, idest alteri strictè debita, est enim difficile dicere, quid sit aliquid esse strictè debitum alteri.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia vitiosum est definire Iustitiæ per ipsum ius, & ius ipsum definire per iustitiæ, hic enim vitiosus est circulus, quando duo se inuicem probant, & definiunt, sed si actio iusta vt iusta, sit obiectum iustitiæ, sequitur quod ius includitur in definitione iustitiæ, & quod iustitiæ includitur in definitione iuris, iustitiæ enim definitur quæ reddit alteri suum ius, & ius erit illud quod est alteri debitum ex iustitiæ. Imò hinc sequetur quod iustitiæ includitur explicitè in sui definitione, quæ sic negatoria erit, & includet processum in infinitum; iustitiæ enim est illa quæ reddit ius, idest id quod strictè alteri debitum ex iustitiæ. Probatur quia, iustitiæ non potest explicari nisi per debitum strictum, quod est debitum iustitiæ, quomodo enim aliter illud distingues à debito gratitudinis, à debito charitatis, & ab aliis debitis, quæ non sunt stricta debita, nisi dicas debitum strictum illud appellari quod violari non potest sine iniuria, idest nisi fiat contra iustitiæ, ergo nõ poterit definiti iustitiæ sine circulo vitioso, & sine petione principij.

Secundò videtur elici posse actus iustitiæ sine actione vlla strictè debita, quia possum ex vera virtute iustitiæ velle sapius soluere idem debitum quod prius solui, sicut possum obedire sapius implendo id quod præceptum est, v.g. plures audiendo Missas in die festo, tunc enim sapius pono, quod præceptum est, possum etiam pro eodem peccato sapius satisfacere, tum quoad culpam, tum quoad poenam, quia nimirum vt aliquod medium eligatur ad finem, non exigitur vt illud sit necessarium ad talem finem.

Dicendum tamen primò, proximum obiectum materiale iustitiæ esse actionem iustam seu æqualem cum iure alterius, obiectum autè formale ipsam æqualitatem actionis cum iure alterius, siue actionem vt æqualem iuri.

Prima pars de obiecto materiali facilis est quia, illud est obiectum circa quod actus elicetus virtutis versatur, quod homo iustus eligit & expetit, & in quo iustitiæ ponit suam mediocritatem immediatè. Sed homo iustus non eligit & expetit res externas, sed actiones quibus illæ restituuntur aut distribuuntur; neque ponit mediocritatem in debito aut deposito, sed in actionibus illis quibus illa redduntur, ergo materia immediata iustitiæ sunt actiones quibus reddatur res aliqua debita, non autem res ipsæ debite.

Secunda pars de obiecto formali non est difficilius, quia iustum dicitur illud omne quod est æquale cum sua regula & mensura, sed ius quod quisque habet, seu titulus propter quem alteri debetur, est regula & mensura actionis iustæ, tunc enim quisque dicitur iuste agere, cum tantundem alteri tribuit quantum ei iure debetur, ergo iustum est illud quod est æquale cum iure alterius, hoc est obiectum formale iustitiæ, ergo illud obiectum est æqualitas seu adequatio

Prima dubitatio.

Secunda dubitatio.

Affertio.

Obiectum materiale.

Obiectum formale.